

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1907. Första Kammaren. N:o 36.

Fredagen den 3 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne månad.

Anmälades och bordlades

bevillingsutskottets betänkande n:o 30, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande gränstrafiken mellan Sverige och Norge;

bankoutskottets memorial n:o 10, med förslag till ny afföningsstat för riksbanken och Tumba bruk; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 12, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förebyggande af försäljning af eter- eller sprithaltiga läkemedel under sådana förhållanden, att de kunna användas såsom rusgifvande medel.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 336, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 28, i anledning af återremiss å utskottets utlåtande, n:o 21, angående utarbetande af ordningsstadga för rikets landsbygdskommuner, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets nästlidne dag bordlagda utlåtande n:o 112.

Föredrogs och lades till handlingarna lagutskottets under gårdagen bordlagda memorial n:o 49, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande 35 § i det uti lagutskottets utlåtande n:o 46 framlagda förslag till lag om enskilda vägar på landet.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Första Kammarens tillfälliga utskotts sistlidne dag bordlagda utlåtanden, n:is 10 och 11.

Herr *Hägglund* afgaf en motion, n:o 79, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående löneroglering för personalen vid statens järnvägar m. m.

Motionen föredrogs och hänvisades till statsutskottet.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 2,43 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 4 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollet för den 27 nästlidne april.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 12, angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1907 åt en del tjänstemän och betjänte m. m.;

n:o 113, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående organisation af arméns centrala förvaltningsmyndighet dels ock två i ämnet väckta motioner;

n:o 114, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 2 af andra hufvudtiteln gjorda framställning om höjning af justitierådens aflöning;

n:o 115, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående användande af allmänna besparingar å riksstatens femte hufvudtitel till förvärfvande af vissa områden i Göteborgs skärgård och invid Göteborgs stad för befästningsändamål;

n:o 116, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förflyttning af flottans station i Stockholm till Elfvik å Lidingön, dels ock en i anledning af samma proposition väckt motion;

n:o 117, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande af kostnader för en tullbehandlings- och upplysningsbyrå inom generaltullstyrelsen; samt

n:o 118, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk att försälja tomter från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter vid Trollhättan m. m.; äfvensom

bankoutskottets memorial n:o 11, angående tilläggs pension till verkställande styrelseledamoten vid riksbankens afdelningskontor i Luleå A. O. Trysén.

Vid ånyo skedd föredragning af statsutskottets den 2 och 3 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 112 i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af viss del utaf skogsinstitutets nuvarande tomt, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Angående
nedsättning i
afgiften för
växelprotest.

Föredrogs ånyo Första Kammarens tillfälliga utskotts den 2 och 3 innevarande maj bordlagda utlåtande, n:o 10, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående nedsättning i afgiften för växelprotest.

Till utskottets behandling hade blifvit hänvisadt ett af Andra Kammaren bifallet förslag med anledning af herr *K. Karlssons* i Mo motion n:o 138, hvaruti föreslagits skrifvelse till Kungl. Maj:t angående nedsättning i afgifterna för växelprotest samt bestämmande af progressiv grund för nämnda afgifters utgående.

Andra Kammaren hade i anledning af nämnda motion för sin del beslutat, att Riksdagen skulle i skrifvelse hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande af sådan ändring i gällande expeditionsförordning, att den däri stadgade lösen för protokoll öfver växelprotest samt för bevis därom å växel måtte i fråga om växlar till mindre belopp nedsättas.

I nu föredragna utlåtande hade Första Kammarens tillfälliga utskott hemställt, att denna kammare behagade biträda Andra Kammarens beslut.

Herr af Ekenstam: Den föreliggande frågan är visserligen en ganska liten fråga och icke heller så synnerligen intressant, men för den, som anser att man i allt fall tyckes vilja börja att vända sig åt orätt håll, kan det väl icke vara annat än berättigadt att försöka opponera mot hvad man tror icke vara lämpligt.

Att denna fråga nu kommit på kamrarnas bord beror på det som herrarne sett mycket egendomliga och exceptionella förhållandet med växelprotesterna i Östersunds stad. Vi kunna ju erinra oss, hvad som öfver hufvud taget föranledde växelinstitutets uppkomst, huruledes det kom till egentligen för att underlätta och befordra affärsförbindelser emellan olika orter och huru man i allmänhet ansåg, att de s. k. gjorda växlarna icke voro sådana som borde uppmuntras. Under sådan synvinkel ter det sig mycket egendomligt, om man betraktar förhållandena i Östersund. Det är, som herrarne kanske förut hört omtalas, icke så alldeles ovanligt, att där förekomma växlar på så små belopp som ända ned till 15 kronor, och det säges till och med hafva förekommit mer än en gång, att växelaffärer af liknande beskaffenhet som t. ex. denna, att en ung man, som velat köpa ett par stöflar men haft ebb i kassan och ingen kredit, fått lemna en accepterad växel såsom likvid. Under sådana förhållanden är det lätt att förstå, att växlarna i den staden skola springa upp till ett stort antal och det är också ytterst märkliga siffror, som växelprotesterna där ut-

visa. Att det protesteras en mycket stor procent af de växlar, som öfver hufvud taget förekomma i bankerna, är ju icke heller så underligt, då växlarne äro af den art jag nyss antydt.

Nu blifver naturligtvis frågan, hvad man skall kunna i lagstiftningsväg göra härvid. Skall man gå den väg, som motionären tänkt sig, ville man syfta till att bereda lättnad för de små växel-innehafvarna på 15, 20 och 30 kronor genom att nedsätta protestkostnaden för dessa. Men detta betyder också, att man för alla, som under närmaste tiden komma att draga dylika växlar, ovillkorligen pekar på att protestkostnaden blifvit så billig, att den nu kostar blott 2 kronor, då den förut kostade 4 kr. 50 öre, och däraf veta nog vederbörande lätt att draga den slutsatsen, att nu är det icke så farligt att draga en växel, äfven om det skulle gå till protest. Eller skola vi ej snarare tänka oss att det sunnda bankväsen, som i vårt land upprätthålles och som i allmänhet ej har bruk för dylika papper, bör utveckla sig och få fast fot äfven i staden Östersund. Det kan väl ej vara annat än riktigt, såvidt jag kan förstå, att slå in på den senare vägen och ej anlita den förra, hvilken knappast kan betraktas som något annat än ett slags premium på slarf och oordentlighet i affärer.

Detta är nu den första sidan af saken och den som man måste tänka på, om man betraktar frågan från bankväsendets eller den allmänna rörelsens synpunkt. Men frågan har ju äfven en annan sida, och denna har utskottet icke kunnat undgå att framhålla, nämligen att vid de lönerogleringar, som uppgjorts inom städerna, har man tagit i betraktande, huru stor inkomst skulle kunna uppstå genom de sportler, som tillfalla en del af städernas tjänstemän, och till dessa sportler höra inkomsterna af växelprotesterna. Vi veta ju alla, att städerna själfva bestämma och utgöra aflöningen åt sina tjänstemän, och det skulle då uppstå ett något egendomligt förhållande, därest nu genom statsmakternas särskilda ingripande utan vidare dessa tjänstemän skulle blifva i mistning af inkomster, som förut tillkommit dem. Utskottet har förmenat, att den svårigheten skulle kunna lösas på det särskilda sätt, som är i motiveringen framhållet, att man nämligen skulle kunna tänka sig protestkostnaderna uppdelade så att säga på tre olika afdelningar, den milda och obetydliga protestkostnaden, som skulle drabba de små växlarne, eller, såsom utskottet säger, växlar med »ringa belopp», därefter de medelstora växlarne, hvilka skulle komma att draga ungefärligen samma protestkostnad, som nu gäller, och slutligen växlar med större belopp, som då skulle draga en kostnad, öfverstigande den som nu utgår. Huru detta komme att ställa sig är naturligtvis i närvarande stund alldeles omöjligt att säga, då utskottet ej ens antydt hvad som här menas med ringa belopp, medelstora eller stora belopp. Således kan ej ens ett försök till statistik här göras; men jag vill erinra därom, att åtminstone i våra mindre och medelstora samhällen afser man väl med medelstora växlar de som variera emellan några hundra och omkring 1,000 kronor, och då är det nog i allmänhet ganska sällsynt att

*Angående
nedsättning i
afgiften för
växelprotest.
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
avgiften för
växelprotest.

(Forts.)

i dessa samhällen beloppet öfverskrider en sådan summa. Således skulle inkomsten af växelprotesterna, efter den taxa som utskottet tänkt sig, i allmänhet understiga de närvarande och i följd däraf en förlust uppstå för de ifrågavarande tjänstemännen.

Jag kan således för min del icke inse, att det kan vara en i något afseende riktig väg man här skulle beträda, om man ginge med motionären; det är icke något afgjordt nyttigt ändamål, som skulle vinnas, och icke heller kan man anse medlet såsom fullt berättigadt gentemot städernas funktionärer.

Jag ber att under framhållande af detta få yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Berg, Gustaf Axel: Jag instämmer med den föregående ärade talaren därutinnan, att frågan hvarken är stor eller intressant, men det lilla och mindre intressanta har äfven sin plats i våra arbeten, och jag kan icke utgå från samma synpunkt som talaren, då han ansett att utskottet lagt förhållandena i staden Östersund till grund för det här framlagda förslaget. Nej, utskottet har nog haft en annan och något mera omfattande grund, nämligen den, som billigheten synes kräfva, att kostnaderna för protester af små växlar till obetydliga belopp icke blifva så stora som kostnaderna för protester af växlar till större eller mera betydande belopp. Detta är för öfrigt en grundsats, som alldeles icke är ny, utan som är införd och genomförd i de stora kulturländerna. Den är införd och genomförd i England, Preussen och Österrike för att nu icke tala om Danmark och Norge. I sistnämnda land är det så, att växlar, som icke öfverstiga 2,000 kronor, draga en protestkostnad af 5 kronor, men å belopp öfverstigande 2,000 kronor är protestkostnaden 10 kronor. I Danmark finnes en 3-gradig skala, så att växelbelopp intill 1,000 kronor draga en protestkostnad af 2 kronor, därutöfver och intill 4,000 kronor blir kostnaden 4 kronor samt därutöfver intill 10,000 kronor blir den 5 kronor och därutöfver 10 kronor. I Tyskland finnas många gradationer, lika så i England, och i Österrike är det 4 gradationer. Detta har man nu ansett vara rättvist och någonting värdt att efterfölja äfven hos oss.

Jag vill nu icke försöka att gifva mig in på några bankprinciper eller tala om ackommodationsväxlar, eller icke-ackommodationsväxlar, om större eller mindre affärsväxlar o. s. v., men jag vill endast såsom ett faktum fastslå, att det är icke allenast i staden Östersund, som det förekommer obetydliga växlar, utan att i våra folkbanker t. ex. förekomma växlar å mycket små och obetydliga belopp. Det finnes en del personer, som anse det bekvämare att låna obetydligare belopp å växlar mot låg ränta än att gå andra vägar; och då en del bankinstitut tillstädja sådana små växeltransaktioner, får man taga hänsyn till förhållandena sådana de äro — icke sådana som man ville att de borde vara. För öfrigt hafva förut inom Riksdagen uttalats önskemål i den af motionären angifna riktning, och det har därför synts utskottet vara mindre

lämpligt att motsatta sig denna reform, som, churu liten, utskottet dock ansett vara af en viss betydelse och hafva billigheten för sig.

Nu har emellertid utskottet i likhet med den föregående talaren noggsamt beaktat det förhållandet, att den nuvarande kostnaden för växelprotester tagits i beräkning vid löneregleringen för vissa städers tjänstemän och att det således skulle ske en obehörig minskning i dessa tjänstemäns inkomster, om man utan vidare nedsatte den nuvarande protestkostnaden till en mindre. Men därigenom att utskottet föreslagit en gradation, t. ex. en 3-gradig skala, hvarigenom den nuvarande kostnaden väl skulle bibehållas för växlar inom en viss ram, men däremot *nedsättas* för växlar under denna latitud, och *höjas* för växlar af högre belopp, skulle därigenom en komensation kunna uppstå. Det har synts utskottet, som om detta skulle kunna tillfredsställa alla parter; man tillmötesgår anspråk och önskningsar på en lägre kostnad för de små och obetydliga beloppen och man höjer något kostnaden för de större växlarna och på detta vis tillgodoser man tjänstemännens billiga och rättmätiga anspråk, så att från dessas synpunkt borde ej några klagomål kunna vara att förvänta.

På grund häraf och på de af utskottet i öfrigt anförda skäl anhåller jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr von Möller: Af sjukdom har jag hindrats att inom utskottet reservera mig och jag skulle icke nu heller hafva begärt ordet, såvida icke en talare uppträdde och yrkat afslag.

När man läser utskottets resonemang, väntar man att utskottet skulle komma till ett annat slut än hvad det gjort. Här talas i betänkandets motivering om en progressiv eller en degressiv protestkostnad, men i klämman kommer man i likhet med Andra Kammarens tillfälliga utskott till det resultat, att man anser att skrifvelsen endast bör innehålla en hemställan om *nedsättning* af protestkostnaden för växlar å mindre belopp, d. v. s. premissen och konklusionen stå ej i samklang med hvarandra vill det synas mig. Nu nämnde utskottets ordförande — och han talade hela tiden om denna progression och degression — att man skulle sätta ned protestkostnaden för de små växlarna och höja för de större, men hvar uti utskottets kläm står det taladt om en dylik höjning? Det står visserligen i motiveringen, men i själfva klämman talas endast om att *nedsätta* kostnaden för de *mindre* växlarna. Man förbigår således i klämman helt och hållet det, hvarom man förut hela tiden resonerat. Det är af dessa skäl som jag icke kan vara med om en sådan skrifvelse, af det enkla skälet att jag ej finner början hänga i hop med slutet.

Det har nog någon gång kunnat inträffa, synnerligast i riksdagens sista timma och den då rådande brådskan att Riksdagen också varit med om att svälja kiselstenar, men skall man här afläta en skrifvelse, bör man väl åtminstone se till, att klämman ej strider emot motiveringen. Att vi nu skulle, på sätt utskottet här

Angående
nedsättning i
afgiften för
växelprotest.
(Forts.)

*Angående
nedsättning i
afgiften för
växelprotest.*

(Forts.)

föreslår, skriva om en sak sedan man motiverat för en annan, det kan åtminstone jag för min del icke vara med om.

Jag anhåller om afslag å utskottets hemställan.

Herr Berg, Gustaf Axel: Jag skall endast be att få fästa uppmärksamheten på att det nog råder öfverensstämmelse icke allenast emellan motiveringen i Andra Kammarens tillfälliga utskotts och motiveringen i Första Kammarens tillfälliga utskotts betänkande, utan också emellan motiveringen i det förra och klämen. Jag skall be att få visa detta genom att läsa upp några rader af Andra Kammarens utskotts yttrande: »Såsom af ofvansående redogörelse för hithörande förhållanden i främmande stater framgår, utgår i Norge, Danmark, Preussen, Österrike och England protestafgiften efter en dylik progressiv skala. Därest samma grundsats vunne tillämning hos oss, borde emellertid enligt utskottets mening progressionen eller degressionen af förut nämndt skäl komma till synes icke i fråga om ersättningen för besöket, utan i fråga om lösen för protestprotokollet eller lösen för protestbeviset eller möjligen bägge sistnämnda afgifter.

Utskottet får således hemställa o. s. v.»

Det är sålunda under åberopande af dessa skäl, som Andra Kammarens tillfälliga utskott gjort sin hemställan; och får jag anhålla om bifall till Första Kammarens tillfälliga utskotts nu föreliggande betänkande.

Herr Benedicks: Den näst siste talaren i denna fråga, ledamoten af kammaren på hallandsbänken, tro herrarne kanske icke vara ledamot af det tillfälliga utskottet, men det är han verkligen. Någon reservation har han icke afgifvit inom utskottet, och jag hemställer, huruvida det i allmänhet anses för fair play att uppträda på det sätt han nu gjort.

Jag yrkar i likhet med utskottets ordförande bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af Första Kammarens tillfälliga utskotts den 2 och 3 innevarande månad bordlagda utlåtande, n:o 11, i anledning af väckt motion om utredning, huruvida läkare må såsom straffpåföljd kunna fräntagas rätten att utöfva läkareverksamhet m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid å nyo skedd föredragning af lagutskottets den 30 nästlidne april och den 2 innevarande maj bordlagda utlåtande, n:o 47, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående skydd för aftal om husbehovsvirke från annans skogsmark m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets den 30 sistlidne april och den 2 innevarande maj bordlagda utlåtande n:o 48, i anledning af väckt motion om ändring i 1 kap. 2 § jordabalken.

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottet hänvisad motion, n:o 158, angående vissa statsåtgärder i ändamål att i erforderlig mån bevara och utveckla statens och kommuners jordbesittningar, hade yrkats af herr *Lindhagen*, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring i gällande lagstiftning, att stat och kommun berättigades att, utan hinder af 1 kap. 2 § jordabalken, vid försäljning af fastighet förbehålla sig att mot vissa i köpekontraktet bestämda villkor få återköpa fastigheten.

*Ifrågasatt
återköpsrätt
vid försälj-
ning af
fastighet.*

Utskottet hade på anförda grunder hemställt, att förevarande motion ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Bergendahl: Då utskottet kunnat åberopa, att lagberedningen vid reviderandet af jordabalken inom kort kommer att selsätta sig med den fråga, som genom motionen underställts Riksdagens pröfning, har det ju funnits anledning för utskottet att komma till det slut, som detta utlåtande innebär. Men jag förmenar, att det skulle varit mycket önskligt, om utskottet icke ställt sig så kyligt, så afvisande mot ifrågavarande förslag, hvars genomförande helt visst skulle komma att bereda icke så små praktiska fördelar.

Af utlåtandet torde inhämtas, att motionären afser, att det i 1 kap. 2 § jordabalken förekommande stadgandet, att säljare i köpe- eller skiftesafhandling om jord och fastighet ej må förbehålla sig eller andra att framdeles vinna egendomen åter, skulle försättas ur tillämpning, för så vidt detta stadgande gäller äfven de öfverlåtelse af fast egendom, som göras af kronan eller af kommunen. Grunden för detta stadgandes tillkomst torde icke äga samma giltighet i fråga om fastighetsöfverlåtelse från kronan och kommunen, som då det gäller dylika öfverlåtelse emellan enskilda. Jag har varit med om många fall, då det skulle varit synnerligen fördelaktigt för kommunen, om icke detta stadgande stätt hindrande i vägen, utan kommunen kunnat göra förbehåll om återköpsrätt under vissa förhållanden. Kommunen öfverlåter t. ex. ett jordområde åt ett bolag för uppförande af, låt oss säga, ett slakthus. Denna upplåtelse sker på synnerligen förmånliga villkor. Slakthusbolaget drifver verksamhet där någon tid, men finner ej verksamheten tillräckligt ekonomiskt gifvande och besluter sig att sälja hela

*Ifrågasatt
återköpsrätt
vid försälj-
ning af
fastighet.
(Forts.)*

fastigheten, som kanske stigit väsentligt i värde på grund af nya anläggningar, som skett på kommunens bekostnad. Hade nu kommunen haft denna återköpsrätt, då icke ändamålet med öfverlåtelsen vidare uppfylldes, hade kommunen fortfarande kunnat bevara denna rörelse, som varit af allmänt intresse, fyllt ett allmänt behof. I dess ställe kommer en rörelse, som icke alls tillgodoser ett sådant intresse. Många äro de ändamål, som en kommun genom fastighetsöfverlåtelse på gemensamma villkor vill tjäna, men då kommunen ej har tillfälle att återköpa fastigheten, kan det hända, att densamma efter någon tid varder använd för ett alldeles främmande ändamål, och det tomträttsinstitut, som blifvit grundadt genom Kungl. Maj:ts af Riksdagen nyligen antagna förslag, räcker ej till för att tillgodose kommunens intresse i detta fall.

Lagutskottet säger, att öfverlåtelser med återköpsrätt skulle vara för kreditförhållandena ogynnsamma. Men det beror väl ändå på betingelserna för återvinnings- eller återköpsrätten. Äro dessa klara och tydliga, är det mycket lätt för en långifvare att bedöma värdet af fastigheten som kreditobjekt. Jag tror alltså att det skulle vara mycket fördelaktigt, om ej ifrågavarande stadgande stode hindrande i vägen för en statens och kommunens återvinningsrätt. I lagen är återvinningsrätt tillerkänd den, som fått sin mark exproprierad, om ej den exproprierade marken användes för afsedt ändamål.

Jag inser, mina herrar, att detta motionärens förslag är en länk i den jordpolitik, som han vill inaugurera och som visserligen icke stöder sig på rättsprinciper, som ännu åtminstone erhållit samhällets sanktion, men jag tror, att, ifall man reducerar dessa förslag till praktiska mått, man skall kunna hämta därur många praktiska fördelar.

Jag vågar knappast, herr grefve och talman, yrka bifall till reservationen, ty jag fruktar, att jag icke får något understöd. Men jag vågar uttala den förhoppning, att, när lagberedningen tager denna fråga om hand, legberedningen måtte ställa sig mera välvillig mot förslaget, än utskottet gjort. Jag har, herr grefve och talman, för närvarande åtminstone, icke något yrkande att göra.

Herr Afzelius: Jag blef utkallad när betänkandet föredrogs och var därför icke i tillfälle att höra den siste talarens anförande i dess helhet.

Frågan gäller här, huruvida vi skola i vår rätt införa återköpsrätt till fastighet. Vi skulle därmed afvika från den grundsats, som år 1810 vann burskap i vår rätt, och som innebär, att äganderätt till fast egendom skall vara oåterkallelig. Efter min mening är detta en mycket god och mycket viktig grundsats. Ur nationalekonomisk synpunkt måste man säga, att ingen kan tänkas vilja på jorden nedläggga arbete eller uppoffringar af något slag i större utsträckning, om han ej vet, att hvad han lägger ned kommer honom och hans efterkommande till godo. Om man medgifver att, när någon säljer eller öfverlåter mark till annan, han betingar sig att få sedermera återköpa den mot ett på förhand

bestämt pris, så förstår hvar och en, att man därigenom lägger hämmande band på köparens energi och benägenhet att begagna förefintliga utvecklingsmöjligheter.

Jag tror därför, att den tanke, som ligger till grund för 1810 års förordning, är fullt riktig. Motionären har heller icke föreslagit, att denna tanke skulle i hela sin vidd elimineras ur vår lagstiftning, utan han har velat, att staten och kommunen skulle få betinga sig en sådan rätt. Att någonting dylikt för dem är behöfligt, erkänner jag gärna. Jag erkänner, att för en stad, särskildt en sådan, som är stadd i stark utveckling, det är ganska angeläget att hafva en utväg att kunna åter få i sin hand tomter och marker, som den upplåtit åt andra. Men, mina herrar, skall det ske på det sättet, att de *säljas* med återköpsrätt? Nej, det skall ske öppet och ärligt genom att områdena *upplåtas under tomträtt*. Det skall ske på det sätt, att staden säger: du får bygga här, och du är trygg under en viss tid, men tomten är min, och när jag behöfver den, tager jag den tillbaka mot ersättning.

För min del kan jag ej förstå annat, än att den återköpsrätt, som herr Lindhagen vill hafva, praktiskt sedt fullständigt sammanfaller med tomträtt. Och de exempel, som åberopas från utlandet, Ulm särskildt, äro sådana, att man kan lägga det ena på det andra och säga: det här kallas tomträtt, det här äganderätt med återköpsrätt — i resultatet äro de ett och detsamma. Jag finner ej, hvarför man skall åter införa en rättsregel, som för 100 år sedan utmönstrats och utmönstrats med skäl, när man kan nppnä alldeles detsamma på annan väg.

På det jag ej skall missförstås, vill jag säga, att man med återköpsrätt icke får förblanda förköpsrätt. Med återköpsrätt förstår jag rätt att mot *fixt* pris taga egendomen tillbaka. Hvarje värdestegring, som under tiden tillkommit, skall således icke tillfalla ägaren, utan den, som har rätt att återköpa egendomen. Med förköpsrätt åter förstås den anordning, att, när en egendom skall säljas, en viss person har företräde att köpa, men han får betala precis lika mycket, som någon annan vill gifva. Det är blott företrädet att köpa han har i sin hand. Ett sådant institut, som alls icke har samma verkan som återköpsrätten, anser jag för min del vara mycket tänkvärdt. Jag föreställer mig nämligen, att det skall få användning äfven mellan privatpersoner, t. ex. vid industriella anläggningar och dylikt på landet, då jordägarne kunna lättare besluta sig för att upplåta tomter till bebyggande såsom egna hem, när de veta, att ingen främmande person kan komma och tränga sig in där. Med förköpsrätten följer äfven hela den trygghet, som äganderätten gifver. Innehafvaren af den upplåtna tomten vet, att, om han odlar och förbättrar marken, han får igen hvad den kan vara värd, ehuru han icke kan vara viss om att få sälja den åt hvem han vill.

Således: jag tvekar för min del icke att som min personliga mening uttala, att det är fullt riktigt, att man ej försöker gå tillbaka till den ståndpunkt, som vi hade före år 1810 i afseende å

*Ifrågasatt
återköpsrätt
vid försälj-
ning af
fastighet.
(Forts.)*

Ifrågasatt återköpsrätt vid försäljning af fastighet.

(Forts.)

Återköpsrätten. Jag tror som sagdt, att det är vida lyckligare, om vi ordna förhållandena medelst den vanliga äganderätten och den nya tomträten och så införa en ny lösningsrätt. Ty det är egentligen den s. k. förköpsrätten.

Herr Bergendahl: Det svar, som lagberedningens ärade ordförande gaf, innebär ej precis, att lagberedningen, när den kommer att sysselsätta sig med denna fråga, kommer att ställa sig synnerligen välvillig till motionen. Men med den moderna åskådning rörande äganderättsförhållandena, som den ärade ordföranden i lagberedningen ådagalagt, vågar jag hoppas, att de skäl, som kunna framföras till stöd för ett förslag i ungefärligen den riktning, som motionären har gjort, ändå skola blifva tagna i allvarligt öfvervägande.

Jag anförde ett exempel på en öfverlåtelse af en kommun för ett visst ändamål. Kommunen upplåter, sade jag, på synnerligen gynnsamma villkor ett jordområde för uppförande af ett slakthus. Det är just detta ändamål, som gjort, att upplåtelsen sker på alldeles särskilda villkor. Jag nämnde tillika, att tomträttsinstitutet ej räcker till att tillgodose kommunens intressen härvidlag. Och jag tillåter mig ytterligare framhålla detta. Sedan någon tid har gått, finner sig slakthusbolaget icke tillfredsställt med sin verksamhet, utan upphör med densamma och försäljer fastigheten med därå uppförda byggnader kanske till ett annat fabriksbolag eller för något annat ändamål. Fastigheten kommer sålunda i händerna på någon, som driver en rörelse, för hvilken kommunen icke har det minsta intresse, utan vållar på den plats den drifves särskilda olägenheter. Om denna mark varit upplåten med tomträtt på t. ex. 50 eller 100 år, hade kommunens rätt ej kunnat inträda förr än efter denna tid. Men då kan kommunen ej göra sitt intresse gällande. Det måste göras gällande, när det ändamål, för hvilket upplåtelsen skett, ej längre uppfylles, och om kommunen ägt återköpsrätt, hade kommunen kunnat ingripa, då fastigheten upphörde att tjäna det afsedda ändamålet.

Som sagdt, jag har endast velat framställa dessa omständigheter till framtida benäget öfvervägande, och jag gör icke något yrkande.

Herr Afzelius: Efter mitt förstånd finnes ej ringaste hinder att vid tomträtt fästa ett sådant villkor, som den förre talaren afsåg. Det är tvärtom, tror jag, så, att man har vida större möjlighet vid tomträttsupplåtelse att låta staden och det allmänna hafva kvar ett dominerande inflytande, än hvad man kan bereda sig, då man öfverlåter med äganderätt. Men då herr Bergendahl erinrat om detta, begagnar jag tillfället att här uttala, att jag hoppas, att vid tomträttsinstitutets användning i Stockholm och i andra större städer i Sverige man skall veta att starkare tillgodose det allmännas intresse och rätt, än hvad det förslag, som för närvarande föreligger, synes gifva vid handen. Det vore efter min mening missgrepp och komme att leda hela tomträttsinstitu-

tet på afvägar, ifall man äflas att göra tomträten så lika som möjligt med äganderätten. Det skall man ej försöka, utan man skall göra klart för sig själf och andra, att tomträten är en förbättrad, en väsentligt förbättrad, hyresrätt, men ingenting annat.

*Ifrågasatt
återköperätt
vid försälj-
ning af
fastighet.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nämligen bevillningsutskottets betänkande n:o 30, bankoutskottets memorial n:o 10, äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 12.

Aflämnades följande motioner:

n:o 80, af herr *Montgomery*, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om anslag för ytterligare undersökningar angående den s. k. inlandsbanan m. m.; och

n:o 81, undertecknad af herr *Berg, Lars*, m. fl., i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om anslag för anläggning af bibanor från norra stambanan till Skellefteå och Piteå.

Motionerna föredrogos och hänvisades till statsutskottet.

Herr *von Möller* inlämnade ett läkarintyg, som nu upplästes och lydte sålunda:

Att herr *A. von Möller* på grund af sjukdom (influenta) varit sängliggande från den 30 april.

Stockholm den 3 maj 1907.

Emil Nilsson.

Med. Dr, fördelningsläkare.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,55 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Måndagen den 6 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Upplästes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 7, 9, 11, 12, 28, 32, 33, 35, 86 och 105 regeringsformen samt § 38 mom. 2 riksdagsordningen.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 104, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående beviljning af fast egendom samt af inkomst; och

n:o 105, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående en inkomstskatt att upptagas i riksstaten för år 1908.

Herr statsrådet *Petersson, Albert*, aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag om utförande och nyttjande af elektrisk anläggning för telegrafering eller telefonering utan tråd; och

2:o) angående rätt för Kalmar läns södra landsting att förvärfva postmästarbostället Stora Rör n:o 1 i Högrums socken af Kalmar län.

Propositionerna föredrogos och hänvisades, den förra till lagutskottet och den senare till statsutskottet.

Anmälades och bordlades:

sammansatta stats- och bevillningsutskottets utlåtande, n:o 8, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående bestridande af kostnaden för en kontroll- och justeringsstyrelse m. m.;

bevillningsutskottets betänkande och memorial:

n:o 31, rörande vissa bestämmelser om särskild afgift för brännvin, tillverkad vid bränneri under tid, då majs där användes, m. m.; och

n:o 32, i anledning af återremiss af 19 § i det vid bevillningsutskottets betänkande n:o 17 fogade förslag till förordning angående tillverkning af brännvin m. m.;

första särskilda utskottets utlåtanden:

n:o 3, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af §§ 31, 49 och 53 regeringsformen samt §§ 6, 7, 8, 10, 11, 13 till och med 22, 25, 28 och 38 riksdagsordningen så ock till öfvergångsstadgande i riksdagsordningen jämte inom Riksdagen i ämnet väckta motioner; och

n:o 4, i anledning af Kungl. Maj:ts propositioner n:o 29 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet samt till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i stad, n:o 30 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om landsting den 21 mars 1862, n:o 69 med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 6, 7, 12 och 15 i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, och n:o 70 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862, äfvensom i anledning af de inom Riksdagens kamrar i dithörande ämnen väckta motioner; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 13, angående utredning rörande möjligheten att fullständigt frigöra staten, kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 352, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 31, i anledning af herr Lindhagens motion n:o 169, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beskattnings- eller andra åtgärder i syfte att ägare af kalmark eller annan ödelagd skogsbördig mark må föranledas till åtgärder, hvarigenom marken kan småningom komma i växtligt skick, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 351, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 30, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning och beskrifning öfver enskilda och kommuner tillhöriga mera betydande vattenfall i landet m. m., beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 2.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 4 innevarande maj bordlagda ärenden, nämligen statsutskottets utlåtande n:is 12 och 113—118 äfvensom bankoutskottets memorial n:o 11.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,43 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 7 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet Roos afvägnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nädiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående efterskänkande af viss del af skillnadsarrende för förra militiebostället 1 mantal Edsberga n:o 4 i Östergötlands län;

2:o) angående försäljning af ett till förra militiebostället ett mantal Änsta n:is 3 och 4 i Örebro län hörande jordområde;

3:o) angående försäljning af vissa delar af förra profossbostället $\frac{3}{4}$ mantal Flundarp n:is 2 och 3 i Malmöhus län;

4:o) angående upplåtelse till Borgholms stad af jordområden från Borgholms kungsladugård i Repplinge socken af Kalmar län;

5:o) angående öfverlåtelse till Mörbylånga köping af ett till köpingen gränsande jordområde i Kalmar län;

6:o) angående upplåtelse af mark från förra länsmansbostället Mjogaryd Mellängård n:o 2 i Jönköpings län; och

7:o) angående försäljning af viss del af Kronobergs kungsgård i Kronobergs län.

Justerades protokollet för den 30 nästlidne april.

Upplästes ett till kammaren inkommet protokoll, så lydande:

År 1907 den 6 maj sammanträdde de valmän, som af kamrarna fått i uppdrag att utse Riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret jämte deras suppleanter för att i anledning därpå, att grosshandlaren R. V. Ramstedt, som vid innevarande riksdag utsetts till andre suppleant för fullmäktige i riksgäldskontoret, afsagt sig nämnda uppdrag, företaga val i herr Ramstedts ställe af en suppleant för fullmäktige; och befanns, efter valförrättningens slut, därtill hafva blifvit utsedd för tiden från valet, till dess nytt val under år 1908 försiggått,

herr verkställande direktören i Nobelstiftelsen, vice häradshöfdingen, jur. kand. Per Henrik Santesson med 42 röster.

A. Hansson i Solberga.

Hugo Hederstierna.

Olof Björklund.

T. Zetterstrand.

På framställning af herr talmannen beslöts, att det upplästa protokollet skulle läggas till handlingarna, äfvensom att Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag af protokollet underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingifva förslag dels till förordnande för den senast valde, dels till skrifvelse till Konungen med anmälan om det förrättade valet, dels ock till den paragraf, som därom borde i riksdagsbeslutet införas.

Anmälades och bordlades

lagutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 50, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående tillämpning af vissa bestämmelser i den vid internationella konferensen i Algeciras år 1906 antagna generalakt;

n:o 51, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse af 23 § i kungl. stadgan den 31 maj 1878 angående skjutsväsendet;

n:o 52, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet;

n:o 53, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med *dels* förslag till lag angående ändrad lydelse af § 57 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862 *dels ock* förslag till förordning angående särskild grund för beräkning af rösträtt och utgörande af utskyld eller annan afgift i förhållande till inkomstbevilning på grund af taxering år 1908;

n:o 54, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 1 § förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof;

n:o 55, i anledning af väckta motioner angående ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamhemmanet m. m.;

n:o 56, angående arfvoden åt de personer, som hos lagutskottet anställdes att biträda vid handläggningen dels af Kungl. Maj:ts proposition, n:o 9, med förslag till lag om nyttjanderätt till fast egendom m. m., dels ock af väckta motioner angående förutvarande ryttare-, soldat- och båtsmanstorps befriande i vissa fall från ansvar för inteckningar i stamhemmanet m. m.; samt

n:o 57, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af § 3 i förordningen den 24 juli 1903 angående skogsvårdsafgifter; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 14, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl.

Maj:t med begäran om utredning och förslag angående verkställande vid inträffad järnvägsolycka af undersökning om olyckans orsak m. m.;

n:o 15, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ordningsföreskrifter för landskommuner; samt

n:o 16, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t rörande undervisningen i landthushållning.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet de under sammanträdet aflämnade Kungl. propositionerna.

Föredrogos, men bordlades änyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nämligen samman-satta stats- och bevillningsutskottets utlåtande n:o 8, bevillnings-utskottets betänkande och memorial n:is 31 och 32, första sär-skilda utskottets utlåtanden n:is 3 och 4 äfvensom Första Kam-marens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 13.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: I öfverensstämmelse med talmanskonferensens i går fattade beslut tillåter jag mig hemställa, att kammaren behagade besluta att på föredragningslistan för nästkommande fredags plenium främst bland andra gången bordlagda ärenden sätta första särskilda utskottets utlåtanden n:is 3 och 4.

ärtill lämnade kammaren sitt bifall.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst och de ären-den, som denna dag bordlagts andra gången, med undantag af första särskilda utskottets utlåtanden n:is 3 och 4, sist å före-dragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2.50 e. m.

In fidem
C. F. Vout.